

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ในอดีต การศึกษาเป็นกิจกรรมที่อาศัยวัดกับบ้านเป็นแหล่งให้ความรู้หังค้ำอาชีวศึกษาและค้ำวจริยศึกษา สังคมบ้านกับสังคมเมืองไม่ก้าวก้ำกั้กันมากนัก (สุลักษณ์ , 2531 : 55 - 79) จนกระทั่งเมื่อเกิดแนวคิดบริหารปกครองและพัฒนาประเทศ ด้วยมีเหตุผลหลักประการหนึ่งคือเพื่อให้พ้นจากการเป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจตะวันตก การศึกษาจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการสร้างรัฐ - ชาตินิยมภายใต้การปกครองระบอบราชาธิปไตยแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ พระมหากษัตริย์เป็นองค์สมมติเทพ จึงทรงอำนาจอธิปไตยแต่เพียงผู้เดียว โดยเร่งรัดการพัฒนากระบวนการเพื่อเป็นกลไกในการบริหารประเทศแบบรวมศูนย์ พระราชดำริ พระราชประสงค์ หรือพระบรมราชโองการ อันเป็นผลการทงานร่วมกันระหว่างพระมหากษัตริย์กับขุนนาง ชำราชากร จึงเป็นสิ่งที่ผู้เกี่ยวข้องต้องรับบค้ำเป็น การ มิฉะนั้นจะถือว่ามีความผิด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2534ก : 41) พระบรมราชโองการให้ประกาศใช้โครงการศึกษา เริ่มฉบับแรก เมื่อ พ.ศ.2441 ซึ่งเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดีเป็นผู้ร่างขึ้น จากการจัดการศึกษาของประเทศอังกฤษและประเทศฝรั่งเศส แล้วนำทูลเกล้าถวายเพื่อทรงพิจารณาประกาศเป็นพระบรมราชโองการ และในเวลาต่อมาได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็นโครงการฉบับใหม่ คือโครงการศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2445 ซึ่งเป็นการปรับจากแนวคิดการจัดการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น

ต่อมา ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวมีการประกาศใช้โครงการศึกษาฉบับใหม่คือฉบับพุทธศักราช 2456 ฉบับพุทธศักราช 2458 และฉบับพุทธศักราช 2464 (ก่อ , 2531 :

5 - 7) ซึ่งแผนการศึกษานานช่วงราชาธิปไตยนี้มีการปรับเปลี่ยนหลายครั้ง ด้วยยังเป็นช่วงแรกที่รัฐยังคงอยู่ในกระบวนการลองผิดลองถูก เพื่อแสวงหาวิธีการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับการปกครองแบบราชาธิปไตย ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อทำให้บุคคลเข้ารับราชการภายใต้พระยุคลบาทและให้เหมาะสมกับการกิจสำคัญ 2 ประการของการปกครองประเทศขณะนั้น อันได้แก่ การกีดกันความมั่นคงเพื่อป้องกันภัยจากประเทศผู้ล่าอาณานิคมและการพัฒนาประเทศให้ทันสมัยตามแบบตะวันตก เป็นสำคัญ

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข คณะราษฎรได้ประกาศใช้โครงการศึกษาชาติ ฉบับพุทธศักราช 2475 และฉบับพุทธศักราช 2479 ตามลำดับ โดยมีเจตนามุ่งให้เกิดการศึกษาอย่างเท่าเทียมเสมอภาคกันของราษฎรทั่วประเทศตามเจตนารมณ์ของการปกครองของคณะราษฎร จวบจนกระทั่งประเทศไทยอยู่ภายใต้การปกครองระบอบเผด็จการ - ทหาร ก็ได้มีการประกาศใช้โครงการศึกษา พุทธศักราช 2494 ซึ่งเป็นแผนการศึกษานานยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เนื้อหาของแผนปรับให้สอดคล้องกับความต้องการและความเปลี่ยนแปลงของประเทศในระยะหลังสงครามโลก โดยคณะผู้ปกครองศึกษาและปรับมาจากกฎหมายการศึกษาของประเทศอังกฤษ

ต่อมา ภายหลังการปฏิวัติ เมื่อ 16 กันยายน พ.ศ.2501 รัฐบาลเผด็จการทหารภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และจอมพลถนอม กิตติขจร ในเวลาต่อมา นำประเทศเข้าสู่ยุคการพัฒนาตามแนวคิดของประเทศสหรัฐอเมริกา การพัฒนาทางเศรษฐกิจถูกกำหนดให้เป็นภารกิจหลักของรัฐบาลในการปกครองประเทศเพื่อป้องกันภัยคุกคามจากลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยได้รับความแนะนำและความช่วยเหลือจากรัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาและองค์การระหว่างประเทศ ความรับผิดชอบด้านการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมถูกนำมารวมศูนย์อยู่ที่อำนาจของนายกรัฐมนตรี ซึ่งที่ใดคราพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ พุทธศักราช 2502 และพระราชบัญญัติสภาการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2502 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2532ช : 1) ต่อมาจึงก่อตั้งสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติและสภาการศึกษาแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ.2502 ให้อยู่ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีและให้ทั้งสองสภาทำงานใกล้ชิดกัน โดยมีแนวคิดหลักคือการพัฒนาการศึกษาจะมีส่วนในการพัฒนาเศรษฐกิจ

อย่างสำคัญ (ประยูร , 2527 : 88 - 89) ทั้งสองสภามีโครงสร้างการทำงานคือ นายกรัฐมนตรี ชำราชการประจาระดับสูงจากกระทรวงต่างๆ ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศสหรัฐอเมริกา ผู้เชี่ยวชาญจาก องค์การระหว่างประเทศ อาทิ จาก UNESCO และข้าราชการนักวิชาการประจำสำนักงาน เป็นโครงสร้างหลักในการทำงาน ผลการทำงานของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ (ปัจจุบัน คือ สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) ที่สำคัญ ได้แก่ การจัดทำแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ส่วนผลการทำงานของสภาการศึกษาแห่งชาติ(ปัจจุบัน คือ สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ) ที่สำคัญ คือ แผนการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งจวบจนกระทั่งปัจจุบันนี้ สำนักงานได้ทำหน้าที่จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ รวม 3 ฉบับ ได้แก่ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2502 ฉบับพุทธ ศักราช 2520 และฉบับพุทธศักราช 2535 นอกจากนั้นยังจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ รวม 7 ฉบับ

กระบวนการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 นั้น การริเริ่มจัดทำแผนเริ่มตั้ง แต่ พ.ศ.2518 ซึ่งเป็นช่วงการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยสภาการศึกษาแห่งชาติทำงานควบคู่ไป กับคณะกรรมการบริหารการศึกษา ภายใต้อาณัติของกระทรวงมหาดไทย จนในที่สุดเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 นำพาให้การเมืองเข้าสู่ยุคบริหารปกครอง และต้องประกาศใช้ในชวนี้ทำให้ สาระของร่างแผนการศึกษานายละเอียดยังคงต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่อง ระบบบริหารการศึกษา การเน้นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมและธำรงสถาบันหลักและเอกลักษณ์ของ ชาติ (ประยูร , 2527 : 101 - 102) แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 เป็นแนวนโยบาย หลักของการศึกษาของประเทศไทยมาจนกระทั่ง พ.ศ.2535

จากภูมิหลังการจัดทำแนวนโยบายการศึกษาหลักของประเทศไทยนับตั้งแต่รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จนกระทั่งการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (รวมประมาณ 80 ปี) ทั้งในรูปโครงการศึกษาและแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับต่างๆดังที่ได้อธิบายมาแล้ว จะเห็นจตุรร่วมสำคัญ คือผู้นำของประเทศและข้าราชการประจำเป็นสถาบันหลักที่มีบทบาทสูงในกระบวนการกำหนดแนวนโยบาย การศึกษาของชาติ ดังนั้น การกำหนดนโยบายดังกล่าว นับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองจึงนับเป็นไปตาม

หลักการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ในแง่ที่ว่า การเรียกร้องหรือสนับสนุนนโยบายนั้น ประชาชน พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์และสมาชิกในท้องถิ่นจะต้องเป็นสถาบันหลักในการรวบรวมข้อเรียกร้องเพื่อก่อตัวและกำหนดนโยบายออกมา โดยข้าราชการประจำและฝ่ายบริหารจะรับนโยบายนั้นไปดำเนินการต่อไป หากแต่สอดคล้องกับข้อสรุปจากการศึกษาของนักวิชาการที่ระบุว่า รัฐไทยเป็นรัฐข้าราชการหรือมีการปกครองระบอบอำนาจนิยม (Bureaucratic Polity) (Riggs , 1966)

นอกจากนี้ ยังพบอีกว่าสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาในแต่ละช่วงนั้น มีปัจจัยแวดล้อมหลักประการใดบ้างที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากแผนฉบับเก่า มาร่างและประกาศใช้แผนฉบับใหม่ อาทิ การประกาศใช้แผนการศึกษา พุทธศักราช 2503 นั้น ปัจจัยหลักคือเพื่อให้การศึกษารองรับการพัฒนาทางเศรษฐกิจซึ่งผู้นำและรัฐบาลขณะนั้นถือเป็นเป้าหมายหลัก การประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 นั้น เป็นการประกาศใช้เพื่อปฏิรูปให้การปกครองกลับสู่สภาวะเผด็จการอีกครั้ง ทั้งๆที่ในช่วงการก่อตัวของแผนนั้นปัจจัยแวดล้อมทางการเมือง อันได้แก่ ทัศนคติแบบประชาธิปไตยที่แพร่หลายกว้างขวาง เป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดแนวคิดการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับทิศทางของกระแสการปกครองประชาธิปไตยที่เริ่มก่อตัวมากขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2531ค : 201 - 203)

การประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2520 เป็นแนวนโยบายหลักด้านการศึกษาของชาตินั้น ต่อเนื่องนานถึง 15 ปี จนกระทั่งใน พ.ศ.2535 รัฐบาลโดยการนำของ นายอานันท์ ปันยารชุน นายกรัฐมนตรี ผู้นำพลเรือนที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการผู้กระทำการรัฐประหาร 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 ได้รับสนองพระบรมราชโองการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน พ.ศ.2535 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2535ก : 35 - 54) โดยแผนการศึกษาฉบับดังกล่าว ประกาศความจำเป็นเร่งด่วนถึงความจำเป็นของการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาแห่งชาติจากฉบับพุทธศักราช 2520 ไว้ ดังนี้

"ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และเห็นได้ชัดว่า เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการและระบบการสื่อสาร รวมทั้งการที่ประเทศไทยมีการติดต่อกับสัมพันธ์กับประชาคมโลกอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น การเปลี่ยนแปลง เช่นนี้ทำให้บุคคลและสังคมปรับตัวตามไม่ทัน และก่อให้เกิดความไม่สมดุลของการพัฒนาหลายลักษณะ ทั้งในด้านความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางวัตถุกับการพัฒนาทางจิตใจ ระหว่างการใช้กับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งส่งผลให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมทรามลง ระหว่างการให้ความสำคัญแก่วิทยาการสมัยใหม่กับวัฒนธรรมภายนอกชุมชนกับภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น รวมทั้งระหว่างการพัฒนาอาศัยกันกับการพึ่งตนเองทั้งในระดับบุคคล ชุมชนท้องถิ่น ภูมิภาคและระดับประเทศ

รัฐมีหลักความเชื่อพื้นฐานว่าการศึกษาคือกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และมีความสามารถที่จะปรับตัวได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงต่างๆที่จะมาถึง และเชื่อว่าการศึกษาคือเป็นไปบนแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของประเทศจะสามารถสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่สังคมไทย ทั้งยังสร้างความสมดุลและความกลมกลืนของการพัฒนาทางด้านต่างๆได้ รัฐตระหนักว่าการจัดการศึกษาที่เป็นอยู่ในปัจจุบันยังไม่สามารถสนองความต้องการในการพัฒนาบุคคล ชุมชน ท้องถิ่น และประเทศซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ดีเท่าที่ควร รัฐจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาทั้งในแง่ของหลักการ ความมุ่งหมาย แนวนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นกระบวนการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยให้เป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ เหมาะแก่กาลเวลาและบริบทของสังคมไทย" (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2535ก : 2 - 4)

การศึกษาเรื่อง "การกำหนดนโยบายสาธารณะในระบบการเมืองไทย : ศึกษากรณีการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2535" จึงมุ่งค้นคว้าถึงกระบวนการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2535 ในประเด็นสำคัญ ได้แก่

- มีขั้นตอนการกำหนดแผนอย่างไร สถาบันใดเป็นสถาบันหลักในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการ ก่อตัวและกำหนดแผนฯ เพื่อศึกษาว่า ระบบราชการยังคงเป็นสถาบันหลักที่มีบทบาทในกระบวนการกำหนด แผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้หรือไม่และอย่างไร ท่ามกลางสภาวะการณที่โครงสร้างทางการ เมืองมีการ เปลี่ยนแปลงหลายครั้ง

- มีความพยายามที่จะปรับเปลี่ยนให้แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เข้ากระบวนการนิติบัญญัติบ้างหรือผ่านช่วง เวลาก่อนที่จะประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับนี้ (หมายความครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่ พ.ศ.2520 - พ.ศ.2535) ซึ่งจะค้นคว้าเพื่อประมวลถึง ว่า มีใครเป็นผู้เสนอบ้างและด้วย เหตุผลว่าเป็นข้อดี เช่นใดบ้างจึงจำเป็นต้องผลักดันให้แผนการศึกษาแห่งชาติผ่านกระบวนการนิติบัญญัติและข้อ เสียของการไม่เข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติมีประการใดบ้าง รวมทั้ง ใครเป็นผู้พิจารณาคัดค้านไม่ให้กำหนดแผนฯ เข้าสู่กระบวนการนิติบัญญัติบ้างและด้วย เหตุผลเช่นใด

- บังคับแวดล้อมหลักประการใดที่เป็นสาเหตุสำคัญ ในการก่อตัวของความคิดว่าด้วยความจา เป็นที่จะต้องปรับเปลี่ยนแผนฯ อาทิ นโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล ผลของการพัฒนาทาง เศรษฐกิจที่ จาเป็นต้องพัฒนาทรัพยากรบุคคลมารองรับ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและหาความเข้าใจว่า กระบวนการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2535 นั้น ประกอบด้วยขั้นตอนอย่างไรบ้าง และโครงสร้างหรือสถาบันใดมีบทบาทหลักในกระบวนการกำหนดแผนฯ ดังกล่าว

2. เพื่อศึกษาให้เห็นว่า บังคับแวดล้อมด้านเศรษฐกิจ อันได้แก่ นโยบายเศรษฐกิจของผู้นำรัฐบาลและข้อ เรียกร้องหรืออุปสงค์จากภาคเอกชน เป็นสาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนแผนฯ ฉบับเก่า และประกาศใช้แผนฯ ฉบับใหม่หรือไม่

3. เพื่อแสดงให้เห็นว่ามีความพยายามในการผลักดันให้กระบวนการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติเป็นไปตามหลักการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศประชาธิปไตย อาทิ การผลักดันให้แผนการศึกษาแห่งชาติเป็นพระราชบัญญัติ เพื่อผ่านการพิจารณาเห็นชอบ คัดค้าน เรียกร้องหรือสนับสนุนจากสภานิติบัญญัติที่ครั้ง ใดบุคคล พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์หรือหน่วยงานใดและด้วยเหตุผล อย่างไร ตลอดจนรวมทั้งการคัดค้านมิให้ผ่านร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้นมีใคร คือ บุคคล พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์หรือหน่วยงานใด เป็นผู้คัดค้านและด้วยเหตุผลเช่นใด

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2535 อย่างไรก็ตาม เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจได้ดียิ่งขึ้น จำเป็นต้องศึกษาโดยครอบคลุมช่วงเวลาถึง 30 ปี ดังนั้น การศึกษาเรื่องนี้จึงต้องแจกแจงขอบเขตของการศึกษาตามระดับความลึกของการศึกษานี้ แต่ละช่วงเวลาเป็น 3 ส่วน ตามลำดับ ดังนี้

1. การศึกษานานช่วง พ.ศ.2532 - พ.ศ.2535 เป็นการศึกษาประมวลจัดระบบข้อมูลเพื่อพยายามวิเคราะห์ เนื่องด้วยเป็นช่วงเวลาสำคัญในการก่อตัวและกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2535

2. การศึกษานานช่วง พ.ศ.2520 - พ.ศ.2535 อันเป็นช่วงเวลาภายหลังประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2520 จนถึงก่อนการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 จะศึกษาโดยมุ่งเน้นถึงความพยายามในการผลักดันร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับต่างๆ

3. การศึกษานานช่วง พ.ศ.2503 และ พ.ศ.2520 เป็นการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์เพื่อหาทราบภูมิหลังของการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับก่อนหน้าแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2535 เพื่อช่วยให้เห็นภาพบทบาทของระบบราชการในการวางแผนการศึกษาแห่งชาติในอดีต

สมมติฐานการศึกษา

1. บัณฑิตวิทยาลัยที่มีอิทธิพลในการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2535 ได้แก่ บัณฑิตวิทยาลัยทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ ผลของการดำเนินนโยบายสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของรัฐบาล ชื่อเรียกเรื่องจากภาคเอกชนให้รัฐพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้สอดคล้องตามความต้องการกำลังคนของภาคหัตถอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ และชื่อเรียกเรื่องจากชนชั้นน่านักวิชาการและข้าราชการระดับกลางให้รัฐพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสมดุลย์เป็นบัณฑิตวิทยาลัย

2. ในกระบวนการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับพุทธศักราช 2535 นั้น หน่วยงานสร้างทางการเมืองจะเปลี่ยนแปลงไปเช่นใดก็ตาม ระบบราชการยังคงเป็นสถาบันหลักในระบอบการเมืองไทย ที่ทำหน้าที่ในการก่อตัวและกำหนดแผนฯ

3. สาเหตุสำคัญ 2 ประการที่ทำให้ระบบราชการยังคงเป็นสถาบันหลักในกระบวนการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2535 ประการที่หนึ่ง ได้แก่ การอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2521 ซึ่งสภานิติบัญญัติที่มีเพียงสภาเดียวและสมาชิกมาจากการแต่งตั้งในขณะนั้นมอบอำนาจให้แก่ระบบราชการในการทำหน้าที่พิจารณาจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติและประการที่สอง ได้แก่ ความล้มเหลวของการเสนอร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติผ่านสภานิติบัญญัติทุกฉบับที่มีการเสนอมา

วิธีการศึกษา

การศึกษาจะศึกษาเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (analytical description) การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล ใช้ 2 วิธีหลัก ได้แก่

1. การรวบรวมเอกสาร ประกอบด้วย เอกสารขั้นต้นและเอกสารขั้นรอง

2. การสัมภาษณ์ จะใช้การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ กล่าวคือมีแนวคำถามกว้างๆตามจุดประสงค์ที่ต้องการเตรียมมาล่วงหน้าและจะคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์จากบุคคล 2 กลุ่ม ดังนี้
  - 2.1 คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ข้าราชการนักวิชาการสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
  - 2.2 บุคคล สมาชิกพรรคการเมืองหรือหน่วยงานที่เป็นผู้เสนอ รวมทั้งผู้คัดค้านร่างพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ช่วยให้องค์ความรู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคมมาเทียบเคียงการศึกษา ในแง่มุมของกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะสมบูรณ์มากขึ้น โดยอาศัยการศึกษาผ่านจากกระบวนการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับพุทธศักราช 2535
2. ช่วยให้ทราบถึงปัจจัยแวดล้อมหลักด้านเศรษฐกิจ อันได้แก่ นโยบายทางเศรษฐกิจของผู้นำรัฐบาล และข้อเรียกร้องจากภาคเอกชนซึ่งเผชิญสภาวะที่เศรษฐกิจเติบโตขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับเปลี่ยนแผนฯฉบับเก่าและประกาศใช้แผนฯฉบับใหม่
3. ช่วยให้ทราบและเข้าใจว่า มีความพยายามและอุปสรรคอย่างไรในการผลักดันให้กระบวนการกำหนดแผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามหลักการกำหนดนโยบายสาธารณะของประเทศประชาธิปไตย
4. ช่วยเป็นแนวทางการพิจารณาลักษณะ และแนวโน้มของกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะตลอดจนบทบาทของระบบราชการกับการวางแผนการศึกษาแห่งชาติในอนาคต